

ห้องสมุดงานวิจัย สำนักงานคณะกรรมการวิจัยแห่งชาติ

242735

แนวทางการแก้ปัญหาไฟฟ้าในคั้งที่ชุมชนแบ่งชาติคอบคอบ-บูน
ของเกษตรกร ตำบลคอบคอบ อำเภอแม่ริม จังหวัดเชียงใหม่

ฉัฐพงษ์ ไชยศิริ

วิทยาศาสตรมหาบัณฑิต
(เกษตรศาสตร์)
สาขาวิชาส่งเสริมการเกษตร

บัณฑิตวิทยาลัย
มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
พฤษภาคม 2553

242735

แนวทางการแก้ปัญหาไฟฟ้าในพื้นที่อุทยานแห่งชาติดอยสุเทพ – ปุย
ของเกษตรกร ตำบลตอนแก้ว อำเภอแม่อำเภอมะริม จังหวัดเชียงใหม่

ณัฐพงษ์ โพธิ์ศรี

วิทยานิพนธ์นี้เสนอต่อบัณฑิตวิทยาลัยเพื่อเป็นส่วนหนึ่ง
ของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญา
วิทยาศาสตรมหาบัณฑิต
(เกษตรศาสตร์)
สาขาวิชาส่งเสริมการเกษตร

บัณฑิตวิทยาลัย
มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
พฤษภาคม 2553

แนวทางการแก้ปัญหาไฟฟ้าในพื้นที่อุทยานแห่งชาติดอยสุเทพ – ปุย
— ของเกษตรกร ตำบลดอนแก้ว อำเภอแม่ริม จังหวัดเชียงใหม่

ณัฐพงษ์ โพธิ์ศรี

วิทยานิพนธ์นี้ได้รับการพิจารณาอนุมัติให้นับเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา
ตามหลักสูตรปริญญาวิทยาศาสตรมหาบัณฑิต (เกษตรศาสตร์)
สาขาวิชาส่งเสริมการเกษตร

คณะกรรมการสอบวิทยานิพนธ์

.....ประธานกรรมการ
รองศาสตราจารย์ คุชฎี ฒ ลำปาง

.....กรรมการ
รองศาสตราจารย์ ดร. รุจ ศิริสัตย์ลักษณ์

.....กรรมการ
อาจารย์ ดร. บุศรา ลิ่มนรินทร์กุล

.....กรรมการ
รองศาสตราจารย์ ดร.สุนทร คำยอง

คณะกรรมการที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์

.....อาจารย์ที่ปรึกษาหลัก
รองศาสตราจารย์ ดร. รุจ ศิริสัตย์ลักษณ์

.....อาจารย์ที่ปรึกษาร่วม
อาจารย์ ดร.บุศรา ลิ่มนรินทร์กุล

.....อาจารย์ที่ปรึกษาร่วม
รองศาสตราจารย์ ดร.สุนทร คำยอง

24 พฤศจิกายน 2553

© ลิขสิทธิ์ของมหาวิทยาลัยเชียงใหม่

กิตติกรรมประกาศ

วิทยานิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จได้ด้วยความกรุณาของ รองศาสตราจารย์ ดร. รุจ ศิริสัตย์ลักษณ์ ประธานกรรมการที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ ผู้ซึ่งให้ทั้งคำปรึกษา คำแนะนำและกรุณาตรวจแก้ไขจน วิทยานิพนธ์ฉบับนี้เสร็จสมบูรณ์ ผู้วิจัยขอกราบขอบพระคุณเป็นอย่างสูงไว้ ณ โอกาสนี้

ขอกราบขอบพระคุณ อาจารย์ ดร.บุศรา ลิ้มนิรันดร์กุล รองศาสตราจารย์ ดร.สุนทร คำของ กรรมการที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ ที่ได้กรุณาให้คำแนะนำและข้อเสนอแนะอันมีค่าแก่ผู้วิจัยและช่วย กรุณาตรวจทานแก้ไขข้อบกพร่องต่างๆ

ขอขอบพระคุณกรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่า และพันธุ์พืช สำนักงานส่งเสริมการท่องเที่ยว อ่างเก็บน้ำห้วยตึงเฒ่า และองค์การบริหารส่วนตำบลคอนแก้ว ที่ได้อนุญาตและอำนวยความสะดวก ให้ผู้วิจัยได้เข้าไปเก็บข้อมูลในพื้นที่ รวมทั้งเอื้อเฟื้อข้อมูลเอกสาร และขอขอบคุณบัณฑิตวิทยาลัย ที่ได้สนับสนุนทุนในการทำวิจัยตลอดช่วงที่ทำวิทยานิพนธ์นี้

ขอขอบพระคุณพระครูคำมูล วรรณโม เจ้าอาวาสวัดโสภณาราม กำนันกมล เรือนทอง ผู้นำชุมชนและตัวแทนเกษตรกรตำบลคอนแก้วทุกท่านที่ให้ความร่วมมือในการร่วมกิจกรรมตอบ แบบสอบถาม และประชุมกลุ่มย่อยเป็นอย่างดี

ขอกราบขอบพระคุณคณาจารย์ สาขาวิชาส่งเสริมและเผยแพร่การเกษตร คณะ เกษตรศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ทุกท่านที่ให้ความรู้ละคำแนะนำที่ดีต่อผู้วิจัยเสมอมา รวมทั้ง ขอบคุณเจ้าหน้าที่ และเพื่อนๆนักศึกษาศรีวิชัยโท รหัส 51 สาขาวิชาส่งเสริมและเผยแพร่ การเกษตร ที่คอยให้ความช่วยเหลือและกำลังใจ รวมทั้งการทำวิทยานิพนธ์จนสำเร็จด้วยดี

สุดท้ายนี้ขอกราบขอบพระคุณคุณพ่อวิฑูร และคุณแม่พัชราพรรณ โพธิ์ศรีที่ให้การเลี้ยงดู ด้วยความรัก ให้การศึกษา และการสนับสนุนเสมอมา รวมทั้งญาติพี่น้องที่ไม่ได้กล่าวนาม ณ ที่นี้ ที่ ช่วยให้อำนาจใจจนทำให้วิทยานิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จโดยสมบูรณ์

ณัฐพงษ์ โพธิ์ศรี

ชื่อเรื่องวิทยานิพนธ์ แนวทางการแก้ปัญหาไฟป่าในพื้นที่อุทยานแห่งชาติดอยสุเทพ-ปุย
ของเกษตรกร ตำบลคอนแก้ว อำเภอแม่อำเภอมะรุม จังหวัดเชียงใหม่

ผู้เขียน นายณัฐพงษ์ โพธิ์ศรี

ปริญญา วิทยาศาสตรมหาบัณฑิต (เกษตรศาสตร์) ส่งเสริมการเกษตร

คณะกรรมการที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์

รองศาสตราจารย์ ดร. รุ่ง ศิริสัตย์ลักษณ์	อาจารย์ที่ปรึกษาหลัก
อาจารย์ ดร.บุศรา ถิ่นนิรันดร์กุล	อาจารย์ที่ปรึกษาร่วม
รองศาสตราจารย์ ดร.สุนทร คำของ	อาจารย์ที่ปรึกษาร่วม

บทคัดย่อ

242735

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษา 1) สถานการณ์ การเกิดปัญหาไฟป่าในพื้นที่เขตอุทยานแห่งชาติดอยสุเทพ-ปุย ในพื้นที่ ตำบลคอนแก้ว อำเภอแม่อำเภอมะรุม จังหวัดเชียงใหม่ 2) วิเคราะห์เงื่อนไขและปัจจัยในการเกิดไฟป่าในมุมมองของเกษตรกรในพื้นที่ และองค์กรที่มีส่วนเกี่ยวข้อง 3) ศึกษาแนวทางการแก้ปัญหาไฟป่าของเกษตรกรในพื้นที่

การวิจัยในครั้งนี้ใช้ระเบียบวิธีวิจัยเชิงคุณภาพและเชิงปริมาณ กลุ่มตัวอย่างในการวิจัยเชิงคุณภาพ คือ ผู้นำเกษตรกรในพื้นที่ตำบลคอนแก้ว จำนวน 30 รายและเจ้าหน้าที่จากหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เก็บรวบรวมข้อมูลโดยใช้การประชุมกลุ่มย่อย การสัมภาษณ์เชิงลึก และการสังเกตการณ์จากการเข้าร่วมประชุมตัวแทนเกษตรกรและผู้นำชุมชน วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้วิธีการวิเคราะห์เนื้อหา ส่วนการวิจัยเชิงปริมาณ กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ คือ เกษตรกรในตำบลคอนแก้ว จำนวน 143 ราย เก็บรวบรวมข้อมูลโดยการสัมภาษณ์ สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลได้แก่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ยเลขคณิต ค่าต่ำสุด ค่าสูงสุด และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

ผลการศึกษาในเชิงคุณภาพ พบว่า ในด้านสถานการณ์ไฟฟ้าในพื้นที่ เกษตรกรมีความคิดเห็นว่าปัจจุบันไฟฟ้ามีความรุนแรงและส่งผลกระทบมากขึ้น ด้านเงื่อนไขและปัจจัยที่ก่อให้เกิดปัญหาไฟฟ้าในพื้นที่มี 2 ประเด็นหลัก คือ การเข้าไปใช้ประโยชน์ของประชาชนและความร่วมมือในการจัดการของภาครัฐและชุมชน ส่วนด้านแนวทางในการแก้ไขปัญหาไฟฟ้าจะต้องมีการปรับทัศนคติร่วมกันระหว่างหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับชุมชน และการจัดการสนับสนุนในด้านงบประมาณในการป้องกันไฟฟ้า ส่วนด้านการรวมกลุ่มและการมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการไฟฟ้าพบว่ายังขาดความชัดเจนในการดำเนินการป้องกันปัญหาไฟฟ้า

ผลการศึกษาในเชิงปริมาณ พบว่า ด้านสถานการณ์ไฟฟ้าในพื้นที่ เกษตรกรเห็นด้วยอย่างยิ่งว่าการเกิดปัญหาไฟฟ้าและหมอกควันทำให้เกิดมลพิษทางอากาศในพื้นที่ ด้านผลกระทบที่เกิดจากปัญหาไฟฟ้าเกษตรกรเห็นด้วยว่าการเกิดไฟฟ้าและหมอกควันทำให้เกิดมลพิษทางอากาศและมีผลกระทบต่อสุขภาพของคนในชุมชน พืช สัตว์ ความอุดมสมบูรณ์ของดิน ทัศนวิสัย และสภาพอากาศที่ร้อนขึ้น ส่วนด้านเงื่อนไขและปัจจัยที่ทำให้เกิดไฟฟ้าเกษตรกรเห็นด้วยว่ามีสาเหตุเนื่องมาจากการเผาพื้นที่ป่าเพื่อการเก็บหาของป่า ในด้านแนวทางการแก้ไขปัญหาไฟฟ้าเกษตรกรเห็นด้วยอย่างยิ่งในหลายประเด็น เช่น ควรณรงค์การปลูกจิตสำนึกให้กับเยาวชนให้มีความรักและผูกพันกับพื้นที่ป่า และการใช้มาตรการกฎหมายที่รุนแรง ส่วนปัญหาและอุปสรรคในการแก้ไขปัญหาไฟฟ้าในพื้นที่พบว่าปัญหาที่สำคัญคือ การจับกุมผู้กระทำผิดทำได้ยากเนื่องจากเส้นทางเข้าป่ามีหลายเส้นทาง จำนวนเจ้าหน้าที่ไม่เพียงพอ และคนในชุมชนขาดความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับปัญหาและผลกระทบของไฟฟ้าต่อชุมชน

ข้อเสนอแนะจากการวิจัยครั้งนี้ คือ การแก้ไขปัญหาไฟฟ้าในพื้นที่หน่วยงานของรัฐและองค์การบริหารส่วนท้องถิ่น ควรขอความร่วมมือให้ชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในกิจกรรมต่าง ๆ มีการให้ความรู้ความเข้าใจในเรื่องไฟฟ้าที่ถูกต้องแก่ประชาชน และชี้แจงหรือปรับทัศนคติระหว่างชุมชนกับหน่วยงานที่มีส่วนเกี่ยวข้องให้ตรงกันเพื่อลดปัญหาจากการทำงานร่วมกัน

Thesis Title Guidelines for Solving Forest Fire Problems in Doi Suthep-Pui National Park
Area of Farmers in Donkeaw Sub-district, Mae Rim District, Chiang Mai
Province

Author Mr. Nattapong Posee

Degree Master of Science (Agriculture) Agricultural Extension

Thesis Advisory Committee

Assoc. Prof. Dr. Ruth Sirisunyaluck	Advisor
Dr. Budsara Limnirankul	Co - advisor
Assoc. Prof. Dr. Soontorn Khamyong	Co - advisor

Abstract

242735

The objectives of this study are to explore and analyze: 1) the situation of forest fire in Doi Suthep-Pui National Park area, Donkeaw Sub-district, Chiang Mai Province. 2) Condition and factor analysis related to the occurrence of forest fire from local farmers' perspective as well as the concerned authorities in the community. 3) Study of local farmers' guidelines for solving forest fire problems.

Qualitative and Quantitative Research Methodology were applied for this study. Sample size in qualitative research was thirty of farmer leaders in Donkeaw Sub-district and bureaucrats from community office. Data was based on focus group discussion, in-depth interview and observation of farmer representatives and discussion with community leaders. Content analysis was employed as data examination. In the part of quantitative research, sample size was one hundred and forty three farmers in Donkeaw Sub-district. Data gathering was done by interview.

Application of statistical techniques in research analysis was percentage, arithmetic mean, minimum, maximum and standard deviation respectively.

The conclusion of the part of qualitative research is that according to the situation of forest fire in that area, farmers express the views that this was severe and influenced them considerably. Conditions and Factors of occurrence of forest fire problem are divided into two issues: excessive exploitation by local people and lack of cooperation between government sector and the community. For the solution, it's necessary to reconcile understandings between the concerned authorities and the community as well as to improve financial support management for the forest fire protection. Moreover, communities' unification and participation in forest fire protection remain intangible in practice.

The conclusion of the part of quantitative research found that local farmers were greatly aware of the situation of forest fire and carbon emission which have been overspreading that area. With regards to the impact of forest fire, the farmers agreed that the occurrence of forest fire and carbon emission have result in air-pollution which caused adverse effects to people in the community, plants, animals, fertilized soil and visibility, and the increase in average temperature. As for conditions and factors of occurrence of forest fire problem, the farmers concurred that it was because of the exploitation of the burned forest area for wild products. For the solution of forest fire problems, farmers argued in many issues that awareness raising campaign creation for youth about forest conservation and the implementation of forest fire law are indispensable. For the problems and obstacles in solving forest fire in the area, it was found that the crucial problems are: difficulties in arresting illegal intruders who managed to escape, insufficient staff, and the lack of knowledge of local residents about the problems and the impacts of forest fire towards community.

The purpose of this research is to recommend the establishment of systemic collaboration between community authorities and local government as well as proactive participation of community in order to properly educate their people about forest fire. Certainly, the establishment of understandings and the changes in negative attitudes between community and related authorities in order to reduce cooperation problems are crucial.

สารบัญ

	หน้า
กิตติกรรมประกาศ	ก
บทคัดย่อภาษาไทย	ง
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ	ฉ
สารบัญตาราง	ญ
สารบัญภาพ	ฐ
บทที่ 1 บทนำ	1
1. ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา	1
2. วัตถุประสงค์	2
3. ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ	2
4. ขอบเขตของการวิจัย	3
5. กรอบแนวความคิดการวิจัย	3
6. นิยามศัพท์	4
บทที่ 2 แนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	5
1. แนวคิดเกี่ยวกับไฟฟ้า	5
2. สภาพทั่วไปของพื้นที่ในเขตอุทยานแห่งชาติดอยสุเทพ – ปุย	13
3. ทศนคติของประชาชนและนโยบายการแก้ปัญหาไฟฟ้า	15
4. ข้อบังคับและมาตรการป้องกันไฟฟ้าที่เกี่ยวข้อง	27
5. การจัดการด้านไฟฟ้าและหมอกควันของจังหวัดเชียงใหม่และชุมชน	33
6. ผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	39

สารบัญ (ต่อ)

	หน้า
บทที่ 3 ระเบียบวิธีวิจัย	42
1. ระเบียบวิธีวิจัยเชิงคุณภาพ	42
2. ระเบียบวิธีวิจัยเชิงปริมาณ	44
3. ความถูกต้องและความน่าเชื่อถือได้ของเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย	48
4. สถานที่ทำการวิจัย	49
5. ระยะเวลาทำการวิจัย	49
 บทที่ 4 ผลการศึกษา	 50
ผลการวิจัยเชิงคุณภาพ	51
1. บริบทชุมชนตำบลคอนแก้ว อำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่	51
2. สถานการณ์ไฟฟ้าที่เกิดขึ้นในชุมชนตำบลคอนแก้ว	65
3. องค์ความรู้ในการจัดการไฟฟ้าในพื้นที่ตำบลคอนแก้ว	66
ผลการวิจัยเชิงปริมาณ	78
1. ข้อมูลพื้นฐานทั่วไปของเกษตรกร	78
2. ความคิดเห็นของเกษตรกรต่อสถานการณ์ไฟฟ้าในพื้นที่	84
3. ผลกระทบที่เกิดจากปัญหาไฟฟ้า	85
4. เงื่อนไขและปัจจัยที่ทำให้เกิดไฟฟ้า	88
5. แนวทางการแก้ไขปัญหาไฟฟ้า	90
6. ปัญหาและอุปสรรคในการแก้ไขปัญหาไฟฟ้าในพื้นที่	92

สารบาญ (ต่อ)

	หน้า
บทที่ 5 สรุปผลการวิจัย อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ	94
1. วัตถุประสงค์	94
2. วิธีดำเนินการวิจัย	94
3. สรุปผลการวิจัย	95
4. อภิปรายผลการวิจัย	99
5. ข้อเสนอแนะจากการทำวิจัย	103
6. ข้อเสนอแนะสำหรับการศึกษาต่อไป	104
บรรณานุกรม	105
ภาคผนวก	109
ภาคผนวก ก แบบสอบถามเกษตรกร	110
ภาคผนวก ข แบบสอบถามประเมินโครงการหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง	119
ภาคผนวก ค ผลการทดสอบความน่าเชื่อถือได้ของแบบสอบถาม	125
ภาคผนวก ง เอกสารขออนุญาตเก็บข้อมูลกรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่า และพันธุ์พืช	130
ประวัติผู้เขียน	131

สารบัญตาราง

ตาราง		หน้า
1	จำนวนประชากรและตัวอย่างของเกษตรกรในตำบลคอนแก้ว	45
2	ผลการวิเคราะห์ค่าความน่าเชื่อถือได้ (Reliability) ของแบบสอบถาม	49
3	การจำแนกหมู่บ้าน เขตการปกครองตำบลคอนแก้ว อำเภอแม่อริม จังหวัดเชียงใหม่	55
4	ครัวเรือน ของตำบลคอนแก้ว อำเภอแม่อริม จังหวัดเชียงใหม่ ในปี พ.ศ.2552	56
5	สถานศึกษาและที่ตั้ง	58
6	ฐานะทางเศรษฐกิจของประชากรตำบลคอนแก้ว อำเภอแม่อริม เชียงใหม่	59
7	การผลิตทางการเกษตรของเกษตรกรในพื้นที่ตำบลคอนแก้ว	61
8	แนวทางแก้ไขปัญหาไฟฟ้าที่แต่ละหมู่บ้านในตำบลคอนแก้วดำเนินการอยู่ในปัจจุบัน	69
9	ผลการดำเนินงาน ตามโครงการหรือแผนงานในการแก้ไขปัญหาไฟฟ้าขององค์กรที่เกี่ยวข้อง	73
10	เพศ	78
11	อายุ	79
12	ระดับการศึกษา	79
13	ระยะเวลาการอยู่อาศัยในพื้นที่	80
14	สถานภาพทางสังคม	81
15	การเป็นสมาชิกกลุ่มในชุมชน	81
16	ช่องทางการได้รับข้อมูลข่าวสารที่เกี่ยวข้องกับไฟ	82
17	การเข้ารับการฝึกอบรมความรู้และการป้องกันเกี่ยวกับปัญหาสิ่งแวดล้อมและไฟฟ้า	82
18	การเข้าร่วมกับชุมชนหรือหน่วยงานในพื้นที่ในการช่วยเหลือป้องกันและแก้ไขปัญหไฟฟ้า	83
19	ลักษณะการเข้าไปใช้ประโยชน์ในพื้นที่ป่าที่มีอยู่ในชุมชน	83

สารบัญตาราง (ต่อ)

ตาราง		หน้า
20	ระดับความคิดเห็นของเกษตรกรต่อสถานการณ์ไฟฟ้าในพื้นที่	84
21	ระดับความคิดเห็นต่อผลกระทบที่เกิดจากปัญหาไฟฟ้า	86
22	ระดับการได้รับผลกระทบของแต่ละหมู่บ้าน	87
23	ระดับความรุนแรงของการเกิดปัญหาไฟฟ้าพื้นที่ตำบลดอนแก้ว ในปี พ.ศ. 2553	88
24	ระดับความคิดเห็นต่อเงื่อนไขและปัจจัยที่ทำให้เกิดไฟฟ้า	89
25	ระดับความคิดเห็นต่อแนวทางการแก้ไขปัญหาไฟฟ้า	90

สารบัญภาพ

รูป		หน้า
1	แสดงกรอบแนวคิดในการวิจัย	3
2	สามเหลี่ยมไฟ	7
3	แผนภูมิแสดงสาเหตุของการเกิดไฟฟ้า	16
4	แผนภูมิแสดงแนวคิดในการป้องกันปัญหาไฟฟ้า	22
5	แผนภูมิแสดงกระบวนการปฏิบัติงานควบคุมไฟฟ้า	23
6	แผนภูมิแสดงแผนการปฏิบัติงานของหน่วยควบคุมไฟฟ้าแต่ละแห่ง	27
7	ประเด็นที่เกี่ยวข้องกับการแก้ไขปัญหาไฟฟ้าในพื้นที่ตำบลคอนแก้ว	43
8	แผนที่ตำบลคอนแก้ว อำเภอแม่ริม จังหวัดเชียงใหม่	53
9	การใช้ประโยชน์พื้นที่ของตำบลคอนแก้ว	54
10	จำนวนประชากรชายและหญิงของตำบลคอนแก้ว	56
11	แผนที่โครงการจัดหมู่บ้านตัวอย่างห้วยตึงเฒ่า อันเนื่องมาจากพระราชดำริ	64